

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 17. VII. 2014

I.7036.35.2014.AKB

Pani

Lena Kolarska-Bobińska

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

ul. Hoża 20

00-529 WARSZAWA

Szanowno Pani Minister,

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich powzięłam informacje o pracach nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw dotyczącym m.in. zmiany przepisów art. 94 ust. 1 pkt 11 oraz ust. 4a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym* (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 572 ze zm.). Według proponowanej zmiany dotacja na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącymi osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia zostanie ograniczona wyłącznie do osób niepełnosprawnych, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem właściwego organu.

Tymczasem zgodnie z art. 1 ratyfikowanej przez Polskę dnia 6 września 2012 roku *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych* (Dz. U. poz. 1169), osobą niepełnosprawną jest osoba o długotrwale naruszonej sprawności fizycznej, umysłowej, intelektualnej lub w zakresie zmysłów, co w oddziaływaniu z różnymi barierami może utrudniać jej pełny i skuteczny udział w życiu społecznym na zasadzie równości z innymi osobami. **Wskazana Konwencja Narodów Zjednoczonych nie wymaga więc**

formalnego potwierdzenia niepełnosprawności w drodze orzeczenia lub innego zaświadczenia instytucji publicznej.

Podzielam intencje kierowanego przez Panią Minister resortu co do konieczności stworzenia mechanizmów, które zagwarantują, że wsparcie pochodzące z dotacji trafi do osób rzeczywiście go potrzebujących. Zdaję sobie również sprawę z tego, że należy zachować wyjątkową ostrożność, jeśli chodzi o podział środków finansowych pochodzących z budżetu publicznego.

Niemniej jednak, proszę uprzejmie zwrócić uwagę, że **pieniądze pochodzące z przedmiotowej dotacji są przeznaczane na różnego rodzaju dostosowania, które mają ułatwić studentom niepełnosprawnym funkcjonowanie podczas ich kształcenia na uczelni oraz w środowisku akademickim.** Środkami takimi są m.in. adaptacje podręczników do konkretnego rodzaju niepełnosprawności, zapewnienie wsparcia tłumacza migowego, pomoc asystenta osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich, czy udostępnianie sprzętu wspomagającego. Nie są to więc świadczenia czysto finansowe, a raczej polegające na udostępnieniu usługi na rzecz danej osoby. Prawdopodobieństwo, że taka pomoc zostanie przyznana studentowi, czy doktorantowi, który *de facto* jej nie potrzebuje jest znikome. Biura do spraw osób niepełnosprawnych i inne komórki zajmujące się udzielaniem pomocy osobom z niepełnosprawnościami już teraz stosują szereg praktyk pozwalających ocenić sytuację każdej osoby, która zwraca się do nich z prośbą o wsparcie.

Należy przy tym zauważyć, że nie wszystkie osoby z niepełnosprawnościami posiadają stosowne orzeczenia. Młodzi ludzie często nie występują o wydanie takiego dokumentu z różnorodnych względów – często boją się odrzucenia przez grupę rówieśniczą, czy ostracyzmu społecznego bądź zmniejszenia swoich szans życiowych. Z kolei osoby krótkotrwale niepełnosprawne (których niepełnosprawność jest przykładowo efektem urazu lub choroby) nie mogą w ogóle – ze względów formalnych – uzyskać takiego dokumentu. Procedura uzyskania takiego orzeczenia jest też często długotrwała. Warto zaznaczyć, że orzeczenia o niepełnosprawności są w Polsce elementem systemu rehabilitacji, a posiadanie takiego dokumentu nie jest dla obywatela obowiązkowe.

Pragnę także podkreślić, że podzielam przekonanie o potrzebie kontroli rzeczywistych potrzeb osób ubiegających się o środki pochodzące z dotacji. Jednakże wiele spośród niepełnosprawności ma charakter widoczny i oczywisty. Dla potwierdzenia stanu zdrowia danej osoby, wystarczające wydaje się także przedstawienie przez nią zaświadczenia lekarskiego lub opinii poradni zdrowia psychicznego, w przypadku osób z zaburzeniami psychicznymi. Pozwoli to na zabezpieczenie prawidłowości wydatkowania środków finansowych a studentów z niepełnosprawnościami uchroni przed koniecznością dopełnienia uciążliwych i długotrwałych formalności.

Mając powyższe na względzie, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2001 r., Nr 14, poz. 147, z późn. zm.), pozwalam sobie przekazać Pani Minister moją ocenę i wnioski w zakresie prawnej regulacji prawa studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami do uzyskania wsparcia pochodzącego z dotacji przyznawanych uczelniom publicznym i niepublicznym. Jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o poinformowanie mnie o decyzjach w sprawie wprowadzenia do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw zmian postulowanych w niniejszym piśmie.

Łeona Węgrzy Szewcuk

Leona Węgrzy Szewcuk